

De rattenbestrijding in West-Friesland

De bestrijding — in dit waterrijke gebied van Noordholland een gebiedende eis — is niet een kwestie van vandaag of gisteren. Mijn voorganger, nu wijlen de heer J. H. Avis, is in eigen bedrijf — de heer Avis was tevens bloembollenkweker — reeds omstreeks 1926 ermee begonnen. Eerst gebeurde dit met cultuur van de Rijksseruminrichting, waardoor een besmettelijke ziekte onder de ratten ontstond. Ook andere kwekers sloten zich hierbij aan. In 1938 werd de gehele gemeente Midwoud intensief bewerkt en in 1941 was de bestrijding, middels de Vereniging van burgemeesters en secretarissen, uitgegroeid tot een samenwerking van 18 gemeenten in de driehoek Hoorn - Enkhuizen - Medemblik.

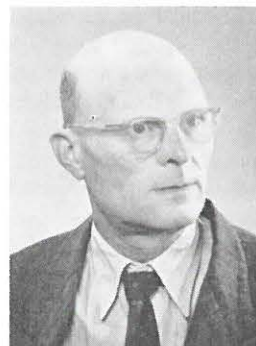
Thans wordt gemeenschappelijk bestreden in een gebied van 30 gemeenten in de driehoek Beets (zuidelijk van Hoorn) - Hoogwoud - Enkhuizen, met in totaal circa 93000 inwoners.

Een commissie van vertegenwoordigers der gemeenten stelt jaarlijks de begroting en rekening vast; het vertrouwen is wel heel groot, want het aantal aanwezigen ter vergadering is jaar op jaar bijzonder gering.

Groter opkomst is er iedere decembermaand bij de vergaderingen van het bestuur met de hoofdleders. In elke stad, elk dorp, elke buurtschap of streek wordt de bestrijding n.l. daadwerkelijk door een hoofdleder, een vrijwilliger, verricht; het zijn er 57 in totaal. In de decembervergadering worden ervaringen uitgewisseld en raadgevingen verstrekt; vrijwel altijd offert een vertegenwoordiger van Faunabeheer een vrije zaterdagmiddag op om de vergadering bij te wonen. Menig advies is door de heren Ophof en Langeveld verstrekt.

De jaarlijkse algemene bestrijding wordt half januari gehouden; dit in afwijking van de landelijk daarvoor gekozen week in december; in januari immers zijn alle produkten van het bouwland afgevoerd en zoeken de ratten ander voedsel en bovendien hebben de vrijwilligers — veelal tuinbouwers — meer tijd beschikbaar.

Elke hoofdleder verzekert zich van de hulp van een aantal helpers voor deze algemene bestrijding. Wat men als bestrijdingsmiddel gebruikt? In het haver-cumarine-mengsel heeft men een probaat middel gevonden. Eigen fabrikaat. Enige weken lang n.l. is de hoofdleder te Midwoud, de heer S. Brouwer, reeds bezig geweest met het mengen van het gif. Zakken haver, emmers cumarine-poeder en flessen slaolie gaan bij hem door de hand-mengtrommel (een zaaizaad-ontsmettingstrommel). Soms bijgestaan door vrouw en dochters worden eerst door hem de etiketten met waarschuwing en aanwijzingen, compleet met doodskop, in plasticzakken bevestigd, die daarna worden gevuld met het mengsel (verpakking van 1 kg). Hoewel de nodige voorzorgsmaatregelen worden getroffen (gummy-handschoenen en een gasmasker) stapt de heer Brouwer zo af en toe eens naar de huisarts voor bloedonderzoek. U weet, cumarine werkt bloedverdunnend. Het komt voor, dat de arts adviseert eens een paar dagen wat anders te doen. Is de op de decembervergadering bestelde voorraad klaar — de heer Brouwer had begin januari niet minder dan 2900 kilopakken gereed liggen — dan gaat de „fabrikant” met een vrachtwagen twee dagen langs zijn „klanten”, de hoofdleders. De daarbij opgedane ervaringen zijn verschillend; velen vragen nog wat extra; het gebeurde echter ook eens, dat de heer Brouwer, 10 kg afleverende, begroet werd met „hoe kom ik 'r of”. Het getuigde niet van grote activiteit en ik heb de plaatselijke burgemeester maar gevraagd te trachten een andere hoofdleder te vinden.

S. BROUWER
*Grof geschut in de
strijd tegen de ratten*

Door het zelf centraal bereiden van het mengsel kan goedkoop worden gewerkt; de prijs per kg komt op ongeveer 79 cent! Werden er voorheen met de scilla-blokjes mooie resultaten bereikt, de cumarinebestrijding — reeds enige jaren toegepast — werkt beter en goedkoper. In het laatste „scilla-jaar”, n.l. 1956/1957 was voor scilla voor de algemene en cumarine voor de nabestrijding totaal rond f 6.380.— nodig; nu alleen cumarine bij zelfbereiding wordt toegepast belooft dit ongeveer f 3.000.—. De laatste jaren is dit cijfer stijgende; een verheugend verschijnsel, daar meer en meer wordt overgegaan tot een intensieve voorbestrijding vóór het planten van de bloembollen, die in West-Friesland veel worden geteeld.

Het hele jaar door kan men — gratis — het bestrijdingsmiddel afhalen. Op prettige wijze wordt service verleend door de plaatselijke Coöperatieve landbouwvereniging, die tussentijdse bestellingen rechtstreeks — ongemengd — verzendt.

Voor het bestrijden op beltterreinen en plaatsen, waar aantrekkelijker voedsel dan haver is, wordt met succes gebruik gemaakt van z.g. kalverkorrels, vermengd met wat slaolie en de normale dosis cumarine.

Om aan particulieren het havermengsel te kunnen meegeven worden aan de hoofdleders plasticzakken en kleinere papieren zakjes met opdruk op aanvraag verstrekt.

Na de algemene bestrijding wordt bij de hoofdleders via een vragenlijst geïnformeerd naar de resultaten. Dit jaar was er niemand, die melding moest maken van een slecht of matig resultaat; integendeel, 43 medewerkers noteerden een goed en 14 zelfs een zeer goed resultaat. De gegevens worden in een verslag verwerkt.

De hoofdleders, zoals reeds vermeld vrijwilligers, ontvangen geen vergoeding voor hun werk. Om uitdrukking te geven aan de waardering voor hun goede zorgen en daar het tevens van belang is, dat zij de decembervergadering bezoeken, wordt een presentiegeld van f 25.— verstrekt.

Voor hardnekkige gevallen kan in het hele rayon altijd nog de hulp van een assistent, te Midwoud woonachtig, worden ingeroepen. Ieder jaar komt dit toch nog meerdere keren voor, voor de meest uiteenlopende gevallen; vorig jaar werd hij geraadpleegd voor — zo men dacht — ernstige overlast van ratten in een boomgaard, waar vlak boven de grond van tientallen bomen de schors was afgevreten; het bleek echter een massale aanval van ontelbare muizen te zijn. De reputatie van de gemeenschappelijke bestrijding is goed; nog niet lang geleden werd gevraagd of men soms ook raad wist voor het vangen van een bunzing.

Een moeilijke vijand blijft in dit gebied nog altijd de woelrat, hier ten onrechte vaak zwarte rat genoemd. Heel wat schade aan jonge vruchtbomen heeft deze op zijn naam. Meerdere bestrijders experimenteren hiermee; men gebruikt soms met succes het havermengsel op vaste voederplaatsen in slootwallen — waterschappen laten zich hierbij ook niet onbetuigd — en verder probeert men het van geval tot geval met cumarine met gemalen appels, wortelen, crocusbollen enz. Het beproefde middel is nog altijd de rattenfuik.

Het zal overal zo zijn als hier: een grote bondgenoot in de bestrijding is de publicatie; jaarlijks worden een 23000 folders van Faunabeheer verspreid; heel prettig is de spontane medewerking van de dag- of andere bladen. De bevolking moet vertrouwd raken met de zo noodzakelijke bestrijding en zelf intensief gaan meedoen. De gunstige tekenen, dat de gedachte van bestrijding bij de bevolking leeft, zijn er bepaald. Als zodanig zag ik ook de ansichtkaart (met muziek), die ik van een collega kreeg toegezonden, toen hij in zijn vakantiereis Hameln bezocht; op de kaart was de fluitspelende rattenvanger afgebeeld.

Ik wil nog vermelden, dat er in de jaren van de cumarinebestrijding nimmer een ernstig ongeval met huisdieren is geweest. Vóór elke algemene bestrijding worden de in het rayon gevestigde dierenartsen op de actie attent gemaakt.

De kosten van de bestrijding? Deze worden door de gemeenten gezamenlijk gedragen en omgeslagen in evenredigheid met het aantal inwoners, huizen en ha bouwland, tuingrond en boomgaard. De gemeentelijke bijdragen variëren van f 40.— tot f 600.—. Zoals een gemeentebestuurder het eens kernachtig uitdrukte: „het is goed besteed geld!”

Burgemeester van Midwoud en Voorzitter van de
Commissie rattenbestrijding West-Friesland,

A. VAN DIENST